

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Remiss angående Betänkandet En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder SOU 2022 nr 51

Sammanfattning:

- LO tillstyrker utredningens förslag att framställa ny statistik över hushållens tillgångar och skulder.
- LOs bedömning är att den detaljeringsgrad på statistikinsamlingen som föreslås i utredningen är väl avvägd givet den samhällsekonomiska nytta den skulle ge.
- LO tillstyrker förslaget att även inkludera pensionstillgångar i en ny statistik över hushållens tillgångar och skulder. Givet tillgångarnas speciella karaktär vill vi dock framhålla vikten av att upparbetade pensionsrätter för såväl allmän pension som tjänstepension särredovisas i statistiken.
- LO anser att det finns ett betydande samhällsintresse i att mikrodata om hushållens tillgångar och skulder efter menprövning ska kunna lämnas ut för analys- och utredningsarbete även till andra organisationer än statliga myndigheter och till forskare. Utredningen behöver kompletteras med en analys av förutsättningarna för detta.

LOs yttrande:

LO tillstyrker utredningens förslag att framställa ny statistik över hushållens tillgångar och skulder. Samhällsnyttan med att samla in sådan statistik är tydlig. Det är hög tid att denna kunskapsbrist, avseende hushållens finansiella ställning och fördelningen av välståndet i samhället, åtgärdas.

Nuvarande ekonomiska situation, med hög inflation och ökande räntekostnader, har understrukt nyttan av att statistik över hushållens tillgångar och skulder återigen börjar framställas. Hade denna typ av data funnits tillgänglig skulle Riksbanken idag ha haft ett väsentligt bättre underlag för att bedöma såväl effektiviteten som riskerna med den förda penningpolitiken. Likaså skulle tillgång till sådan individdata gett viktig information som underlag för beslut kring exempelvis behov av att lätta på amorteringskrav eller behov av stöd till olika grupper av hushåll.

Avsaknaden av statistik över fördelningen av hushållens tillgångar och skulder innebär att Sverige har sämre möjligheter till väl avvägd penning- och finanspolitik i svåra ekonomiska tider.

Men samhällsnyttan är, vilket tydliggörs i utredningen, inte begränsad till att ge bättre beslutsunderlag i kristider. Individbaserad statistik över hushållens tillgångar och skulder förbättrar också möjligheterna till bland annat:

- genomtänkt krisförebyggande arbete genom mer välgrundade makrotillsynsåtgärder,
- mer kompletta fördelningsanalyser av såväl finanspolitiken som penningpolitiken,
- analys av och träffsäkra åtgärder för att minska överskuldsättning.

LOs bedömning är att den detaljeringsgrad på statistikinsamlingen som föreslås i utredningen är väl avvägd givet den samhällsekonomiska nytta den skulle ge. Den föreslagna variabeluppsättningen är även tydligt motiverad i utredningen. Svenska bankföreningens expert är i sitt särskilda yttrande dock av en annan åsikt och framför invändningar mot detaljeringsgraden och omfattningen på de uppgifter som utredningen föreslår ska samlas in. Bankföreningen menar att (det mer begränsade) uppgiftslämnandet som skedde fram till 2007 borde ha utgjort utgångspunkt för utredningens förslag. Varför Bankföreningen menar att detta skulle vara en rimlig utgångspunkt är dock oklart. De kontrolluppgifter som då samlades in hade det primära syftet att utgöra underlag för förmögenhetstaxering. Syftet med uppgiftslämnandet är nu ett annat och det är därför rätt och rimligt att utredaren utgått ifrån dagens syfte och samhällsbehov med insamlingen. Vi vill understryka vikten av detaljerade uppgifter om såväl tillgångssidan som skuldsidan samt att uppgifter samlas in med tillräcklig frekvens för att ge en god och aktuell förståelse för hushållens finansiella ställning. För att exempelvis kunna bedöma hur olika hushåll – och i förlängningen samhällsekonomin – påverkas av räntehöjningar räcker det inte med information om storleken på hushållens lån och tillgångar. Räntekänsligheten avgörs också av exempelvis aktuell ränta och bindningstider.

LO tillstyrker även utredningens förslag att inkludera pensionstillgångar i statistiken. Vi delar visserligen Svensk Försäkrings syn, som uttryckt i det särskilda yttrandet från organisationens expert, att pensionstillgångar så som upparbetade pensionsrätter för allmän pension och tjänstepension inte kan jämföras med exempelvis bankinlåning och liknande tillgångar i ett hushålls balansräkning. Bland annat då dessa inte är tillgängliga för individen på samma sätt som mer likvida tillgångar, då sparandet inte är av frivillig karaktär och då den allmänna pensionen är en del av socialförsäkringen. Icke desto mindre anser LO att det är motiverat att inkludera även pensionstillgångar i en ny statistik över hushållens tillgångar och skulder

eftersom detta skulle ge värdefull information, till så väl politiken som parterna på arbetsmarknaden, om hur den samlade pensionen kan förväntas bli för olika grupper av personer som nu är i arbetsför ålder. Givet tillgångarnas speciella karaktär vill vi dock framhålla vikten av att upparbetade pensionsrätter för såväl allmän pension som tjänstepension särredovisas i statistiken.

I utredningsdirektivet ingår att utredaren ska "analysera och ta ställning till vilka andra myndigheter och organisationer som bör kunna få tillgång till insamlade uppgifter, för vilka syften och vilka eventuella begränsningar som behöver finnas för deras behandling av uppgifterna". Utredningen redogör dock endast för förutsättningarna för utlämnande av mikrodata från SCB till andra statliga myndigheter respektive till forskare. Utredningen diskuterar inte om andra organisationer bör kunna få tillgång till mikrodata och i så fall för vilka syften och med vilka begränsningar. LO menar att det finns ett betydande samhällsintresse i att mikrodata efter menprövning ska kunna lämnas ut för analys- och utredningsarbete även till andra organisationer. Vi anser därför att utredningen behöver kompletteras med en analys av förutsättningarna för detta. Inte minst finns ett samhällsintresse i att arbetsmarknadens parter, som förhandlar om löner och tjänstepensioner, har goda förutsättningar att självständigt kunna analysera och utvärdera fördelningen av samhällets välstånd.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Anna Almqvist
Handläggare